

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МОВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ХНЕУ ім. С. КУЗНЕЦЯ

Черемська О.С.

*Україна, Харків, Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

Практичне засвоєння української мови як засобу фахової комунікації є сьогоднішнім із головних напрямів навчання іноземних студентів. Зосередженої уваги потребує фахово орієнтований рівень володіння мовою, оскільки формування професійних комунікативних навичок відбувається на цьому рівні. Мовну підготовку іноземних громадян доцільно здійснювати за апробованою в практиці навчання структурою: *початковий, поглиблений і завершальний етапи*; на фахово орієнтованому рівні варто враховувати два етапи: *етап ділової комунікації та етап професійної комунікації*. «На етапі професійної комунікації реалізуються такі компетентності: уміння доцільно використовувати засоби української/російської мови в практиці професійного спілкування; знання фахової термінології та вміння її доцільно використовувати; уміння редагувати власне та чуже мовлення; здатність до контролю, самоконтролю результатів мовленнєвої діяльності; здатність орієнтуватися в ситуації спілкування, комунікативно виправдано добирати вербальні і невербальні засоби і способи для оформлення думок у різних сферах спілкування; уміння встановлювати і підтримувати контакт із співрозмовником, змінювати стратегію, мовленнєву поведінку залежно від комунікативної ситуації; досвід особистої відповідальності за власну комунікативну поведінку, вимогливість до свого мовлення» [2: 357].

У ХНЕУ ім. С. Кузнеця накопичений значний досвід у системі мовної підготовки іноземних громадян. Одним із пріоритетних напрямів діяльності університету, згідно зі стратегією розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця, є підготовка компетентних фахівців, зокрема й для інших країн світу. З огляду на це розроблено системні підходи щодо формування загальних, фахових та інтегральних компетентностей.

На цих засадах здійснюється фахова мовна підготовка, адже усвідомлене вивчення української мови як іноземної можливе за умови реалізації визначених програмою компетентностей, сформованих у студентів у процесі рецептивних видів мовної діяльності. На активізацію навчально-пізнавальних здібностей студентів-іноземців спрямоване навчально-методичне забезпечення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів.

У зв'язку із збільшенням кількості іноземних студентів виникла необхідність створення робочих програм, методичних рекомендацій, словників, посібників, що й стало важливим аспектом діяльності кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Окрім з цих видань мають за мету забезпечити рівень фахової

комунікації: «Завдання для практичних занять з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання» (укладачі І. Ю. Підгородецька, С. Ю. Сокол) (2012 р.); «Російсько-український розмовник для іноземних студентів» (укладачі О. С. Черемська, І. М. Шелепкова) (2012 р.); «Професійне мовлення: українсько-туркменський словник-довідник» (В. Ф. Жовтобрюх, І. М. Ходарева) (2013 р.); «Російсько-українсько-турецький розмовник» (О. С. Черемська, Л. П. Петрова Озель, І. М. Шелепкова) (2014 р.); «Тексти та завдання з наукового стилю мови з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів» (О. С. Черемська, І. М. Шелепкова) (2015); «Бліц-курс відеоуроків з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів усіх напрямів підготовки заочної форми навчання» (О. С. Черемська, Н. М. Карікова) (2016) та ін.

Покликаний сформуванню низку компетентностей (лінгвістичну; інформаційну; комунікативну; професійну; соціокультурну) й нещодавно створений колективом авторів навчально-практичний посібник для іноземних студентів «Українська мова (за професійним спрямуванням)» [1].

Видання містить фонетичний матеріал, відомості з граматики української мови, тематичні тексти фахового спрямування, повсякденного спілкування та тексти країнознавчого змісту. Посібник зорієнтовано на російську мову як мову-посередник. Матеріал структуровано за темами, кожна з яких містить необхідні теоретичні відомості та систему завдань, що забезпечують відповідний аналіз відомостей з граматики, їх засвоєння та закріплення. Задля кращого запам'ятовування граматичний матеріал розміщено в таблицях. Інформацію, що потребує актуалізації, представлено в рубриках «Зверніть увагу!», «Запам'ятайте!», «Порівняйте!». У завданнях представлено різноманітний лексичний та синтаксичний матеріал: розмовна й професійна лексика, терміни економічної сфери, типові словосполучення та мовні звороти. У кожній темі передбачено роботу з текстом, уміщено словничок. У завершальній частині – українсько-російський словник уживаної лексики й усталених зворотів.

Отже, створена навчально-методична база покликана сприяти формуванню основ професійної іншомовної комунікації, яка можлива за умови володіння студентами мовою як засобом комунікації, оскільки рівень ефективності комунікативного процесу зумовлений рівнем сформованості іншомовної комунікативної компетентності іноземних студентів.

Список використаних джерел

1. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-практичний посібник для іноземних студентів усіх напрямів підготовки / О. С. Черемська, В. Г. Сухенко, Н. М. Карікова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 176 с. (Укр. мов., рос. мов.)

2. Черемська О. С. Концепція мовної освіти іноземних студентів у ВНЗ: компетентнісний підхід / О. С. Черемська, В. Ф. Жовтобрюх // Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Сучасна україністика : наукові парадигми мови, історії, філософії» :

збірник статей / За заг. ред. канд. філол. наук, проф.. О. С. Черемської, д-ра філософ. наук,
проф.. О. М. Кузя. – Х. : Видавець Іванченко І. С., 2016. – С. 351-360.